

d'obres completes del nostre gran novel·lista, i de l'estima que tenim per la tasca que duu a terme l'Editorial Selecta, en el cas present el principal interès de l'edició està en els estudis que inicien i clouen el volum, obra dels Srs. Manuel de Montoliu i Maurici Serrahima.

Per bé que duen enunciats quelcom diferents, hi ha en els dos treballs una ampla zona de coincidència. Montoliu insisteix molt en allò que separa N'Oller del Naturalisme, tot i l'admiració que aquell i els seus contemporanis sentien per l'obra de Zola, el qual escriví una lletra-prefaci per a la traducció francesa de *La Papallona*. Molt encertadament retreu Montoliu alguns pasatges d'aquesta lletra, que demostren per on el nostre autor s'escapava de l'estètica de moda en el seu temps.

Serrahima jutja l'obra de N'Oller i dels seus mestres a través d'idees actuals. Això pot influir en la valoració d'alguns aspectes de la producció de N'Oller. El que és més important, però, del treball de Serrahima és l'anàlisi minuciosa i reiterativa a què sotmet l'obra del novel·lista. És interessant de comprovar que, igual que Montoliu, insisteix molt en l'emoció amb què N'Oller ha creat els seus personatges i la seva interpretació moral de la vida humana.

El text d'aquesta edició, pel que hem pogut veure, reproduceix el de les *Obres completes* del 1928.

Al final hi ha unes notes bibliogràfiques. Hom fa ja observar que no es tracta de donar una bibliografia completa, sinó algunes referències de llibres i articles interessants, que puguin ésser orientadores. Tot i aquesta salvetat, creiem que hauria hagut d'esmentar-se la *Bibliografia* que va al final del vol. XII de les *Obres completes* del 1928, signada per Jordi Rubió, i que és — no cal dir-ho — un treball bàsic.

Pere BOHIGAS

Chrestomathie franco-provençale. Recueil de textes franco-provençaux antérieurs à 1630, par PAUL AEBISCHER. Berne, A. Francke S. A., [1950]. 152 pàgs. (BR, Series altera, II.)

El franco-provençal, com és prou sabut, s'ha trobat tothora orfe d'una literatura artística. Parlat en un territori on fins ben tard estigué en ús el llatí i ben d'hora fou adoptat el francès per a tota mena de documentació, és molt poc el material escrit que ens en permeti, per als temps medievals, un coneixement a fons.

El Prof. Paul Aebischer, expert estudiós d'aquest domini lingüístic, ha aplegat en un volumet destinat a exercicis universitaris — que forma part de la sèrie «Scripta Romanica Selecta» de la «Bibliotheca Romanica» dirigida per W. v. Wartburg — quaranta-dues mostres de diverses regions, dels segles XIII al XVII, les quals són editades amb la cura que aquell erudit posa en tots els seus treballs.

Les peces publicades poden destriar-se en dues grans seccions: d'una banda, documents dels segles XIII-XV («chartes rédigées par un scribe qui n'avait que de vagues leçons sur la langue littéraire, comptes grossoyés par quelque administrateur peu féru de beau parler, listes de droits de péage qu'il fallait bien que le menu peuple pût comprendre»); de l'altra, manifestacions de poesia popular, dels segles XVI i XVII («chansons populaires, noëls, rôles de fous dans

des mystères joués en de lointaines bourgades, poèmes satiriques dont les auteurs étaient si proches du terroir qu'ils en empruntaient le langage»).

El Sr. Aebischer agrupa els seus textos, amb bon encert, segons la regió de procedència: ¹ Forez (quatre documents del segle XIII i una poesia del XVII), Lionès (dos textos religiosos del segle XIII i quatre documents del XIV), Vienès i Delfinat (dos documents dels segles XIII i XIV i dues poesies del XVI), Savoia (sis poesies del segle XVI i una del XVII), Bresse i País de Gex (tres documents del segle XIII, un del XV, una poesia del XVI i dues del XVII), Suïssa romande (tres documents del segle XIII, tres del XIV, tres del XV, dues poesies del XVI, una del XVII i un libel del XVI).

La major part d'aquests textos havien estat ja publicats anteriorment, però els que no oferien prou confiança en la transcripció han estat revisats novament damunt els documents originals o les edicions més antigues. Tant en aquests com en els textos fins ara inèdits queda patent la gran seguretat de cartista — i no cal dir de lingüista — de l'editor. El que, amb tot, no arribem a comprendre, és la manca d'unitat en el tractament de les *u* i *v* i de les *i* i *j*, que unes vegades apareixen regularitzades i d'altres no.

Al davant de cada text és donada indicació concisa del seu contingut, del lloc de procedència i de la data, així com de la bibliografia.

Aquest excel·lent recull de textos lingüístics, l'abast del qual queda precisat en dues pàgines d'introducció, es clou amb un glossari suficient i de confiança.

Esperem amb interès els altres volums dels «Scripta Romanica Selecta».

R. A. i S.

Traducciones españolas del «Cinco de Mayo» de Alejandro Manzoni. Recogidas por MARIO GASPARINI. Roma, Edizioni di Storia e Letteratura, 1948. 176 pàgs. + 5 làms. («Letture di Pensiero e d'Arte».)

En aquest nou llibre del Sr. Mario Gasparini es publica la coneguda oda manzoniana *El Cinque Maggio* (segons l'edició M. Barbi - F. Ghisalberti, 1943) i totes les traduccions espanyoles de què ha estat objecte i han arribat a les mans del compilador. Escrita l'oda el 1821, pocs mesos després de la mort de Napoleó, Tomás Rodríguez Rubí la traduí per primera vegada al castellà el 1844, i Fernando Maristany, el 1920, per darrera. En total — i tenint en compte les distintes redaccions d'algunes d'elles —, sumen vint-i-sis versions: ² quatre de Juan Eugenio de Hartzenbusch (el Sr. Gasparini creu que l'última — *D* — és la més reeixida de totes les versions espanyoles), dues de Josep Martí i Folguera, una en castellà i una altra en català (no comprenc bé per què inclou aquesta en el recull), dues de M. A. Caro, etc. Davant de cadascuna d'elles són anotades — en esquema — les activitats i el lloc i any de naixença i mort dels traductors. De vegades, però, la nota resulta ampliada en excés (com la d'un obscur Nicolás Suárez Cantón, del qual arriba a donar bibliografia)

1. Del Valais i de la Vall d'Aosta, sense representació en la *Chrestomathie*, no ha estat possible de trobar cap document en franco-provençal.

2. El Sr. Gasparini en publica només vint-i-quatre, per no haver pogut obtenir les del cubà Ramón de Palma y Romay i l'equatorià Llona.